

Prædiken til 1. søndag i fasten

Matt. 4,1-11

Første tekstrække

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus:

Så blev Jesus af Ånden ført ud i ørkenen for at fristes af Djævelen. Og da han havde fastet i fyrre dage og fyrre nætter, led han til sidst sult. Og fristeren kom og sagde til ham: »Hvis du er Guds søn, så sig, at stenene her skal blive til brød.« Men han svarede: »Der står skrevet: »Mennesket skal ikke leve af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund.« « Da tog Djævelen ham med til den hellige by, stillede ham på templets tinde og sagde til ham: »Hvis du er Guds søn, så styr dig ned. For der står skrevet: »Han vil give sine engle befaling, og de skal bære dig på hænder, så du ikke støder din fod på nogen sten.« « Jesus sagde til ham: »Der står også skrevet: »Du må ikke udæske Herren din Gud.« « Igen tog Djævelen ham med sig, denne gang til et meget højt bjerg, og viste ham alle verdens riger og deres herlighed og sagde til ham: »Alt dette vil jeg give dig, hvis du vil kaste dig ned og tilbede mig.« Da svarede Jesus ham: »Vig bort, Satan! For der står skrevet: 'Du skal tilbede Herren din Gud og tjene ham alene.« « Da forlod Djævelen ham, og se, der kom engle og sørgede for ham.

Matthæusevangeliet 4,1-11

Dét med at faste er ved at blive populært igen. Måske er der noget fascinerende ved at spæge sit legeme eller for en tid lægge sin adfærd om og se, hvad der så sker både inden i os, og hvordan folk omkring os reagerer. Og der er jo også noget godt i at kunne give afkald på noget, der har betydning. Det tyder på en vis modenhed at kunne omlægge eller udskyde sine behov. Og det klinger også godt sammen med erkendelsen af vores overforbrug af alting i vores daglige liv.

Simple living eller *basic living* appellerer til os – der er et eller andet lækkert ved det ukomplicerede liv. Men når det bliver udstillet som en dyd kan vi komme til at høste hæder for at demonstrere tro og abstinens, fordi vi så ser ud som om vi ”hviler i os selv”. Dét er i høj kurs på markedet for salg af livsindstillinger og succesrige livshistorier. Og det er et stort marked, kan man se på mediernes debatsider, på sociale medier, på datingportalerne og på arbejdsmarkedet. *Simple living* appellerer måske også, fordi overforbrug er så udannet og vulgært at bevidne. Eller ynkværdigt eller skamfuldt at se på. Eller det ligner én, der kører med fuld fart ind i en blindgyde, overbevist om at være på rette spor. Det ser imidlertid godt ud, når vi giver generøst af vores overflod. En dyd, og kendetegnende for at ”være et godt menneske”, hvilket også er i høj kurs på de markeder, jeg lige har nævnt.

Men som Anders Matthesen sagde i det show, jeg var inde at se forleden, så er der afgørende forskel på at

Udgivet af

Grundtvigsk Forum
Nr. 751, 124 årgang
Februar 2023
ISSN 0901-2214

”dele” og at ”dele ud”. Den, der *deler ud*, beholder magten og forføjer over modtagerne. Den, der *deler*, bilder sig ikke ind at have en privilegeret ret til at fordele tingene efter forgodtbefindende. Det er også oppe i tiden at tage sit eget åndelige liv lidt mere alvorligt. Det er blevet lidt in at markere sig som kristen, især i kendiscirklerne. Det skyldes nok mest pressen og tanken om, at kendissens trosvidnesbyrd har appel.

Men jeg har i dén sammenhæng hæftet mig ved en ting, nemlig, at ofte er tale om et fokus på, hvad det gør ”for mig”, at havde Gud i ”mit liv”. Der er jo ikke noget som helst galt med at kunne fornemme en anden slags ro, eller en fred på steder i sig selv, hvor man ikke vidste, at der var ufred. Og det inderligt personlige gudsforhold kan man dårligt have noget imod. Det er kun god lutherdom. Det vil jeg gerne understrege.

Men der er noget at hæfte sig ved alligevel, ville jeg mene. Den slags individuel spiritualitet, vi ser opkomsten af i disse år og den brug af kirken, kirkerummet, ritualerne osv. som beroligende middel til balance, er der ikke noget galt med. Folk må være i det forhold til Gud, de vil, og de må have det forhold til dåb, kirke og kristendom, de vil. Men noget springer lidt i øjnene alligevel.

For måske vidner den slags kirkebrug og den individuelle spiritualitet om, at vi lever i et samfund, hvor vi ikke rigtigt orker hinanden. Hvor enhver er overladt til sig selv, og hvor retorikken italesætter folk som ”vindere” og ”tabere”. Der er ikke noget galt med, at folk søger kirke eller gør det for roens skyld, overhovedet ikke. Det er bare påfaldende, at det er dén måde, vi i høj grad er kirke på for tiden. Modsat fx at kirken er stedet, hvor vi sammen henter styrke til at modstå løgner eller undertrykkelsen. Eller styrken til aktivt at gå ud i verden i Jesu navn og gøre noget ved tingene.

En anden slags brug af kirke og kristendom i disse år er, at de bliver brugt i en politisk værdikamp, hvor man benytter sig af udtryk som ”kristne vær-

dier”, noget, der efter min teologiske mening slet ikke findes, hverken individuelt eller i samfundsmæssig sammenhæng. Man kan nemlig dårligt sige, at dét at blive frelst og blive en del af Guds kærlighed uden selv at kunne bidrage med det mindste i det stykke, er en værdi, man kan sidde inde med eller forføje over.

Så vidt en måske lidt nedslående symptomanalyse af kirkebrugen i disse år, privat og offentligt. Men lad os prøve at se på, hvad det er fortællingen om fristelsen i ørkenen har at sige ind i det, jeg lige har talt om: Dette fokus på ”mig” og ”mine behov” er netop dét, Jesus modstår. Grådighed og afholdenhed kan sagtens have samme fokus og omdrejningspunkt, nemlig ”mig” og min formåen.

Jesus er netop blevet døbt af Johannes. Ham, der var større, begav sig ind under ham, der var mindre. Og dén Ånd, der dalede ned over ham ikke i form af, men *ligesom* en due ville gøre det, cementerede, at han var Guds elskede Søn. Dén Ånd, den relation til Gud gør, at Jesus kan afvise at tage det, der er Guds anliggende i egne hænder for at opfylde *sine egne* behov.

Han lader sig ikke lokke til at demonstrere sin tro ved at kaste sig ud fra templets tinde. Han lader sig ikke lokke til at frembringe mad til sig selv og heller ikke til at skaffe sig politisk magt eller skabe en kristen stat. Han gør ganske vist det hele alligevel: *skaffer* mad ud af det blå (eller ud af Gud, rette) ved bespisningsunderne, han *kaster* sig ud i tomrummet på korset, hvor han som bekendt netop *ikke* blev grebet i sidste øjeblik, og han *får* jo faktisk al magt i himlen og på jorden. Men alt sammen for vores skyld, ikke for sin egen. Det er vores behov, han har blikket rettet mod, ikke sine egne.

Jesus faster for vores skyld, for at rense os. Vi behøver ikke at faste for at blive rensat. Alt sker jo per stedfortrædelse, så hvad Jesus har gjort, har vi gjort, når Jesus og vi identificerer os med hinanden. Vi er ham, og han er os. Det er jo dét, kir-

ke i grunden går ud på. Sat på spidsen kan man sige, at en personlig faste er udtryk for manglende identifikation med Kristus. Det er sat på spidsen, og dér har det måske intet at gøre, for vi er jo netop sat fri fra religiøse påbud. Men man kan jo spørge sig selv, hvorfor man evt. faster.

Utroligt er det dernæst som vi mennesker kan ønske os en stærk politisk leder, én, der kan ”træffe beslutninger”, én, der viser, hvor skabet skal stå. Og som vi dog følgelig er vilde med at underkaste os en eller anden leders vilje. Jesus bliver jo tilbudt netop den type magt, som mennesker elsker at underkaste sig. Men se, Jesus er ikke ude på at få undersætter eller viljeløse mennesker omkring sig. Han er ude på at være dén slags messias, hvis liv går ud på én eneste ting: at give sig selv til os.

Fasten kulminerer med kroningen og tronbestigelsen på Langfredags kors om præcis fyrrer dage. Dér har fasten sit højeste udtryk – dér renser han os og dér ser vi vores herre i sin fulde kongeværdighed om end afklædt og pint. Og det er jo netop hans kongetrone, der tegnes for vores ansigt og vores bryst i vores dåb.

Gud er allermest oppe, når Gud er allermest nede. Guds magt er selvhengivelsens magt. Gud er på magtens tinde, når Gud er allermest afmægtig. Og omvendt er Gud allermest afmægtig, når han er brutalt magtfuld. Guds afmagt er tydelig gennem hele Det Gamle Testamente, hvor han ellers er brutal i sine henvendelser. Og Gud når nærmest ingen vegne med sine mennesker.

Alt dette er for mig at se en måde at trænge ind i mysteriet på, et blik ind i betydningen af Jesu fristelse i ørkenen – en historie så dyb, at man nok aldrig bliver færdig med den. Men dette er i hvert fald én indgang til beretningen.

Hvad betyder det så? Det har mange følgevirkninger. Først og fremmest er bekendelsen til Kristus og vores korstegnelse og dåb et værn mod enhver form for politisk underkastelse, et værn mod diktaturet, et værn mod den besnærende tanke om en stærk

Redaktion

Sognepræst
Adam Garff
Gentofte Kirke
adg@km.dk

Sognepræst
Andreas Riis Damgaard
Præstevang Kirke, Hillerød
ard@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvigskforum.dk/Søndagslæsning
- her kan du også
tilmelde dig det
elektroniske nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Vartov — Farvergade 27
1463 København K
vartov@vartov.dk

mand ved roret. Ved Guds Helligånd kan vi stå imod denne trang i os til at underkaste os nogens brutale vilje. Ved Guds Helligånd retter vi os, så vi i de andre ser en søster og en bror og ikke en konkurrent, vi skal fravriste noget som helst, ej heller tryne med generøsitet.

Vi får et værn mod religiøst selvpineri, et værn mod forbedringsfaste. Hvis faste går ud på noget, er det ikke at vi først og fremmest skal spæge legemet, men skærpe blikket for de andres behov. Som konsekvens af, at Kristus netop gav sig selv til os for, at vi skulle nyde godt af det og give ham videre. Ikke for at imitere ham. Det er jo ret formålsløst.

Er kristendommen så netop spiren til politisk anarki?

Måske. Den værner os i hvert fald mod despoti. Og den kræver af os, at vi skal turde se tingene i øjnene uden formildende løgne og uden at overgive os til andet end kærlighedens magt, ske hvad der vil.

Enhver despot burde frygte kirken, ligesom magtkredsene frygtede Jesus dengang. For han er kun blevet mere og mere virksom. For kirken siger ikke ja og amen til hvad som helst. Kirken siger ikke ja og amen til den politiske og samfundsmæssige virkelighed, der vil underkaste sig folk og binde dem løgner på ærmet. Den styrter ikke om i beundring for vulgær rigdom, oppustethed, stupid magtbrynde eller hierarkier af nogen som helst slags.

Vores korstegnelse, dåb og bekendelse forhindrer os i at falde på knæ for despoti, og hvis vi er ved at gå i fælden, så kan vi minde hinanden om netop denne beretning om Jesus i ørkenen for at vinde fodfæste igen. Og dåb og bekendelse værner os også mod snagende missionærer, for hvem det åbenbart ikke er nok, at Kristus i egen høje person har sat sit kongelige segl på vores pande og bryst. Mere behøves nemlig ikke. Dét er identifikationens stempel.

I mødet med en anden ånd, en anden slags vilje, holder Helligånden os på sporet af Guds kærlighed,

så vi kan være ødsle med den på Guds vegne, i stedet for at spæge os selv eller være vogtere på Guds vegne.

Amen!

Henrik Winther Nielsen

Sognepræst, Frederiksborg Slotskirke

Salmer (Den Danske Salmebog):

Nr. 743: Nu rinder solen op

Nr. 201: Det hellige kors, vor Herre selv bar

Nr. 481: Løgnens fader vi forsage

Nr. 637: Du, som mætte tusind munde

Nr. 7: Herre Gud! Dit dyre navn og ære